

ZHDANOVA-NEDILKO O.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

FORMATION OF A SYSTEM OF PERSONAL AND PROFESSIONAL VALUES OF THE FUTURE MANAGER IN THE CONDITIONS OF A MAGISTRACY

The purpose of the article is to find ways to improve the humanitarian training of the future manager, namely - the axiological support of his activities as a basis for productive relationships in the team. The formation of the axiological basis of the manager's activity is considered as one of the important tasks of his master's degree. Professional, humanistic and personal values are the basis of his management style and determine the degree of efficiency.

The author analyzes the essence of managerial activity as natural for human society, clarifies the points of contact between the professional values of the manager and universal and social values, substantiates the axiological aspects of managerial training. The author's method of formation of personal and professional values of the future manager is considered. The main directions of its implementation are a) the inclusion in the classroom and independent work of practical tasks that involve the analysis of ready-made and the creation of their own communicative samples; b) their empathic evaluation and analysis on a reflexive basis.

The application of the methodology not only expands the communicative experience of the future manager, which is also important for his professional development, but first of all actualizes both for the direct performer and for the audience axiological aspects of interaction with colleagues and subordinates, helps the teacher to identify errors means for its adjustment.

Key words: future manager, manager, master's degree, axiological approach, personal and professional values, educational methods, modeling of managerial communication

Стаття надійшла до редакції 20.09. 2020 р.

УДК 373.2.015.31:82.0-93
<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227525>

ЛІЛІЯ ЗІМАКОВА

ORCID: 0000-0001-8066-5181

ВАЛЕНТИНА КРАМАРЕНКО

ORCID: 0000-0003-1880-347X

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

СУЧАСНА ДИТЯЧА КНИГА ЯК МИСТЕЦЬКО-ІГРОВИЙ МАТЕРІАЛ ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Стаття присвячена дослідженню тенденцій розвитку сучасної дитячої книги, її впливу на формування однієї з основних компетенцій – креативності. У дослідженні з'ясовано якісні зміни у змістовому, художньому та архітектурному контенті сучасної дитячої книги, що відображаються у новітніх сюжетах, візуальних образах, дизайні, творчих підходах до роботи з нею. Запропоновано розглядати сучасну дитячу книгу не тільки як інформаційне джерело, а як засіб стимуляції мистецько-ігрової діяльності дошкільників. Практичним шляхом з'ясовано її вплив на психоемоційний, особистісно-поведінковий, мистецько-діяльнісний розвиток дошкільників, що сприяє ефективному формуванню їхньої креативності.

Ключові слова: сучасна дитяча книга, креативність, креативний розвиток, дитина дошкільного віку, мистецько-ігровий матеріал

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний світ вимагає швидких змін у різноманітних соціокультурних напрямках. Один із головних – напрям педагогічного руху, що змінюється з консервативно-авторитарного на демократичний. Україна не стоїть осторонь цих процесів, що доводять останні зміни у законі «Про освіту» та багатьох підзаконних актах, і виправданий цей рух тим, що процес виховання особистості в сучасній парадигмі треба починати з дошкільного віку. Пошук новаторських педагогічних методик має державне значення, про що свідчить Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»). Основними засадами оновленого Базового компонента дошкільної освіти України проголошено визнання самоцінності дошкільного дитинства, його особливої ролі в розвитку особистості, збереження дитячої субкультури, створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей. Набуття різних видів компетенцій дитиною дошкільного віку відбувається в різних видах дитячої діяльності. Сучасні освітні програми для дітей дошкільного віку «Дитина», «Впевнений старт», «Я у Світі», «Українське дошкілля» пріоритетують інтереси, бажання та потреби дитини, які сприяють саморозвитку особистості та значною мірою впливають на ефективність мистецько-ігрової діяльності дошкільника.

До впровадження новітніх підходів українське дошкільне освітнє середовище пройшло довгий шлях становлення, важко стаючи на шлях партнерської педагогіки, яка базується на принципах вільного вибору, навчання без примусу,

поваги, доброзичливості, довіри у відносинах, діалогу тощо. Такий підхід позбавляє дитину страху перед новим, стимулює продукування нових ідей, поглядів, ціннісне ставлення до ініціативності, креативності, самоактуалізації особистості, що ефективно та природно закладається у дошкільні роки. Креативність як природна здатність дошкільника має важливе значення у набутті життєвої компетентності.

Вітчизняні освітяни звертають свій педагогічний пошук до засобів формування креативності, серед яких необхідно виділити сучасну дитячу книгу, оскільки вона набуває нового нарративу, архітектури, дизайну, підходів у роботі з дітьми. Сучасна дитяча книга є синтетичним мистецьким твором, оскільки поєднує літературу, образотворче мистецтво та мистецтво книгодрукування; вона інтерактивна (ігрова), трансформенна, поліфункціональна, що позитивно може вплинути на формування креативності дошкільника. У зв'язку з цим ми сміливо можемо використати її як сучасний мистецько-ігровий матеріал, на що спрямуємо свій науково-практичний пошук.

Аналіз найвагоміших публікацій, у яких започатковано розв'язання досліджуваної проблеми й на які спирається автор. Фахове дослідження дитячої книги в Україні розпочалося в останні десятиліття й репрезентоване працями У. Гнідець, Е. Огар, О. Папуші та ін. Е. Огар насамперед цікавить книга як ринкова медіапродукція, що якісним чином відображає ревалоризацію сучасності (Огар, 2012). Інші науковці розглядають дитячу книгу як домінуючу педагогічного процесу і водночас визнають її високу художню літературно-мовленнєву цінність та значущість у формуванні естетичної та світоглядної парадигм, починаючи з дошкільного віку (А. Белова, С. Бондаренко, Н. Озерна та ін.). Основним підходом до роботи із книгою у вітчизняних закладах дошкільної освіти є художньо-мовленнєвий (Богуш, Гавриш, 2006), оскільки педагогів традиційно цікавить книга як видання літературного тексту. Фундаментальними працями для сучасної методики художньо-мовленнєвої діяльності дітей дошкільного віку вважаються педагогічні напрацювання К. Ушинського, С. Русової, І. Огієнка, С. Флярної, які значну увагу приділяли розвитку мовлення, читанню, переказу художніх творів та вивченню віршів напам'ять. Безцінною є лінгводидактична спадщина вітчизняного педагога В. Сухомлинського, який надавав великого значення дитячій книзі та художньому слову в становленні особистості дитини, справедливо зазначаючи, що шлях до серця дитини йде з двох начебто протилежних сторін – від книжки, від прочитаного слова до усного мовлення, і від живого слова до книги, читання й письма. Необхідно також відмітити зміни у традиційних підходах використання книги як літературного твору, а саме: мовленнєвотворчий (О. Ушакова), навчально-пізнавальний (Н. Яришева), проблемно-пізнавальний, соціально-психологічний (Н. Гавриш, М. Ліпман, Т. Тоцька), психотерапевтичний (Т. Зінкевич-Євстигнєєва, Я. Хухлаєва), соціалізуючий та комунікативно-мовленнєвий (Л. Зімакова) (Гавриш, 2015, с. 135-155), (Зімакова, 2016, с. 84-96), (Зімакова, 2018, с. 70-74).

Вирішення досі не вирішених аспектів наукової проблеми, яким і присвячено цю статтю. На нашу думку, зміни, що зазнала сучасна дитяча книга, стимулюють до появи нових підходів та технологій використання її як засобу особистісного зростання дитини, а саме як мистецько-ігрового матеріалу формування креативності дітей дошкільного віку.

Мета статті полягає у розкритті сутності сучасної дитячої книги як мистецько-ігрового матеріалу формування креативності дошкільника.

Завдання: проаналізувати сучасні тенденції книгодрукування для дітей дошкільного віку; на основі аналізу сучасної дитячої книги схарактеризувати її як мистецько-ігровий матеріал; висвітлити практичні шляхи використання сучасної дитячої книги як мистецько-ігрового матеріалу у формуванні креативності дошкільників.

Методологією нашого дослідження стали наукові положення філософії про соціалізуючу дію мистецтва, його вплив на самоактуалізацію особистості, роль книги в становленні та розвитку особистості; основні науково-педагогічні підходи, а саме: компетентнісний, комунікативний, синергетичний, особистісно орієнтований, діяльнісний та ігровий. Опорними методами дослідження стали аналіз та синтез джерел із досліджуваної проблеми (наукової літератури, педагогічного досвіду тощо); визначення критеріїв сформованості креативності дітей дошкільного віку; педагогічний експеримент.

Ключовими поняттями дослідження є креативність та мистецько-ігровий матеріал. У розумінні креативності дітей дошкільного віку ми спираємося на тлумачення В. Бусел, В. Кременя, Н. Гавриш і відносно компетентісного зростання дошкільника розглядаємо її як особистісну якість, загальну здібність дитини до творчої діяльності у різних життєвих ситуаціях, у готовності до нестандартних, оригінальних рішень тощо. Синтезуючи різноманітні визначення поняття «мистецтво» (мистецтво – це засіб самовираження; мистецтво – це засіб пізнання; мистецтво – це форма суспільної свідомості; мистецтво – це вид естетичного освоєння світу; мистецтво – це органічна єдність творення, пізнання, оцінки й людського спілкування тощо), «гра» та «матеріал», ми ідентифікували поняття «мистецько-ігровий матеріал» у такій інтерпретації: засіб художньо-естетичного освоєння світу, творення та самореалізації особистості в ігровій діяльності.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Упродовж багатьох століть на розвиток дітей від народження впливали народні іграшки, ігри-забавки, різноманітні казки та приказки, що передавались із покоління в покоління дорослими. З появою друкованої літератури для дітей ці засоби отримали більш широкий і впливовий потенціал, набули ролі домінанти у педагогічному процесі. Значення книги у формуванні базових компетенцій дитини дошкільного віку безмежно велике. Не секрет, що книги розширюють уявлення дитини про навколишній світ, якісно розвивають емоційний інтелект та уяву, формують світосприйняття, цінності, особисту філософію та креативність. За часи свого існування дитяча книга активно змінювалась не тільки змістовно відповідно до викликів часів, але набула візуального удосконалення.

Вимоги до дитячої книги недалекої радянської доби були досить обмеженими: прості форми, кольори основної гама й сюжети, які носили суто навчально-виховний характер. Дитині було цікаво розглядати, слухати або самій читати, перегортаючи аркуші, але роль її у взаємодії з книгою була мінімальна: запам'ятовувати сюжет і висновки, які вже були наперед заготовлені для неї. За своєю суттю дитячі книги радянської доби містили витоки пропаганди.

Важливе місце в ідейно-тематичній спрямованості змісту тогочасної книги для дітей належало відображенню суспільно-політичного ладу, нав'язуванню ідей вождизму, що належно та відповідно вплинуло на психоемоційний та особистісно-поведінковий розвиток дітей. У створенні дитячої літератури ХХ ст. брали участь письменники М. Горький, Б. Грінченко, Н. Забіла, А. Барто, С. Маршак, С. Міхалков, О. Толстой, К. Чуковський та ін. Велика частина літературних творів для дітей тих часів була політично заангажованою, що накладало відповідний відбиток на мистецькій діяльності дітей, їх творчості. Наприклад, загальновідомий сатиричний памфлет «Містер Твістер», у якому дитячий письменник Самуїл Маршак висміював західний стиль життя, запевняючи дитину, що жадібність, зверхність та любов до наживи існують виключно за кордонами тогочасного геополітичного утворення – СРСР, куди входила й Україна. Цим він обмежував дитячі роздуми, право мати свою думку з цього приводу, розвиток фантазії та творчості. Письменник радянської доби Аркадій Гайдар в оповіданнях для дітей часто описував політичні події, вводячи в сюжети дитячі образи, надаючи їм героїчних рис («Р.В.С.», «Четвертий бліндаж», «Казка про військову тайну, Мальчиша-Кібальчиша...»), підтекстово милітаризуючи, додаючи страхів та обмежуючи вільний розвиток несформованої дитячої психіки, виключаючи розвиток імпровізаційної складової.

Упродовж останніх десяти років візуальний образ вітчизняної дитячої книги почав суттєво змінюватися, а дитяча книжкова індустрія на сьогодні почала рух до більш креативних текстових та візуальних форм. У реаліях сучасності дитяча книга вже не тільки ретранслятор загальновідомих істин, закріплених у суспільстві, але й іграшка, витвір мистецтва, філософсько-пізнавальне джерело, мистецько-ігровий матеріал, що, на нашу думку, своїм сучасним контентом ефективно впливає на формування креативності дошкільників.

У нашому науково-педагогічному дослідженні креативність дошкільника ми розглядаємо як особистісну якість, загальну здібність дитини дошкільного віку до творчої діяльності в різних життєвих ситуаціях, у готовності до нестандартних, оригінальних рішень, допитливості, у розвиненій увазі, сміливості, гнучкості та динамічності тощо (Крамаренко, 2018, с.22). Ми вважаємо, що критеріями сформованості креативності дітей дошкільного віку засобами сучасного мистецько-ігрового матеріалу є психоемоційний, особистісно-поведінковий та мистецько-діяльнісний. Сучасна дитяча книга як мистецько-ігровий матеріал може ефективно вплинути на креативність дошкільника.

Ефективний розвиток сучасної дитячої книги підсилюють різноманітні конкурси та премії у царині книговидання та ілюстрації, які проводяться не тільки на базі фахових друкарень, але й на базі вищих навчальних закладів світу. Наприклад, премія «Нові голоси» від видавництва дитячих книжок «Lee & Low Books» у США або Премія Ернеста Дж. Гейнера надаються щорічно письменникам, які своїми ідеями надихають дітей на розвиток власної творчості (Морроу, Стопа, Гєри, 2012). Університет в Саутгемптоні (Англія) проводить безстроковий письменницький конкурс зі значними грошовими преміями для майстрів слова «Novel Competition» за двома категоріями: літературні твори для дошкільнят від 2 до 6 років (до 1000 сл.) та юних читачів від 7 до 11 років (до 2500 слів тексту) (Creative Writing Ink, 2020). За нашими спостереженнями, у Європі та Америці щорічно відбуваються більш ніж 150 грантових та більше 100 з фінансовою участю конкурсів для дитячих письменників. Львівським національним університетом імені Івана Франка у 2007 р. був організований міжнародний симпозіум «Візуалізація образу дитини у літературі», у якому брали участь дослідники дитячої літератури з-понад 200 країн світу. Ця подія суттєво посприяла розвитку української фахової школи дослідження літератури для дітей та юнацтва та спрямувало його у більш жваве русло.

За нашими спостереженнями, попит на деякі видання для дошкільнят викликає неабиякий ажіотаж, а візуальна складова дитячої книги тяжіє до більш абстрактних форм, надаючи малечі можливість самостійно зімпровізувати образи героїв, доміркувати сюжети, не заангажовують її сприйняття, позбавляють стереотипності.

Українське книговидання не знаходиться осторонь сучасних тенденцій. Видавництво «Наш Формат» запрошує авторів, які пишуть для дітей і підлітків українською мовою, і за допомогою найкращих українських дитячих письменників, експертів із дитячої літератури, а також самих дітей-читачів проводить відбір та видання найцікавіших творів (Litsentr, 2009). Харківське видавництво «Ранок» позиціонує свою видавничу діяльність слоганом «Книжки, які роблять дітей щасливими». За домовленістю з Caminito S.a.s. Literary Agency (Італія) воно здійснило друк серії «Тренуй мозок, генію», яка складається з двох книжок «Думай як Леонардо да Вінчі» та «Думай як Шерлок Голмс». Знайомлячись з цікавими біографіями видатних особистостей, діти виконують багато креативних завдань та розуміють, що вони теж можуть як Леонардо або Шерлок малювати, логічно мислити, шукати й знаходити відповіді самостійно (Карзан, Скалько, 2019). На нашу думку, це сприяє формуванню креативності.

У процесі дослідження, ми з'ясували, що останнім часом набувають популярності так звані «тихі книги» для дітей, де розповідь ведеться виключно ілюстративним матеріалом, що має свою унікальну авторську візуальну мову, нестандартну подачу, формує смак і якісно розвиває дитячу імпровізаційну увагу (Linde Faas, 2019). Прикладом таких «тихих ігор» є знедавна популярна серія дитячих книжок – віммельбух. Розвивальна книжка-комікс великого формату з яскравими, деталізованими, максимально насиченими візуальною інформацією ілюстраціями містить мінімум тексту. З героями книг-коміксів відбуваються цікаві та забавні події протягом певного періоду часу. У процесі розгляду ілюстрацій дитина в ігровій формі ознайомлюється з різноманітними тваринами, вивчає транспорт, професії, вчиться розпізнавати зміну сезону, особливості життя в селі та місті тощо. Велика кількість візуальних образів якісно розвиває увагу та фантазію, розширює словниковий запас та сприяє розвитку мовлення. Віммельбухи тренують уважність і пам'ять дошкільнят.

Окрім віммельбухів, велику кількість подібної літератури з авторським ілюстративним матеріалом для дітей пропонує сучасний ринок книговидання. Вона є меншою за об'єм віммельбуху, але не менш якісна для розвитку дитячої фантазії, уважності та пам'яті. За нашими спостереженнями, сучасний етап розвитку видання дитячої книги характеризується висунанням на перший план інтерактивного наративу. Велику цікавість у малечі викликають книжки-іграшки, які за допомогою цікавої історії та ілюстративного матеріалу стимулюють дітей до креативних ігор. Сучасна дитяча книга набуває функціоналу не тільки передавача інформації, але й фактору, що активізує до гри (Lauren Child, 2006). У ній наявний сучасний контент, який стимулює креативність, коли дитина сама є творцем, автором книги.

Креативність та мистецько-ігровий характер – беззаперечно одна з сильних сторін сучасного книгодруку. Прикладом цього є Європейська творча компанія «Make believe ideas. Ltd», яка видала у 2013 р. серію книг «The best book in the World». У цих книгах за допомогою історій, які мають візуальний пролог та несподіваних, нестандартних героїв (друзі-шорти, сигнальний жилет, байкер-картопля і т.п.) маленьким читачам пропонують зімпровізувати та домалювати історії на власний розсуд, що загалом формує креативність, тобто уяву, самостійність, імпровізаційно-творчу діяльність.

Окремої уваги заслуговує сучасна дитяча книга, що розвиває емоційний інтелект. Відомо, що людина з раннього віку може стикатись із різноманітними життєвими викликами – з питаннями життя, хвороб та навіть смерті. Сучасні автори надають допомогу дитячій психіці, що у таких випадках проходить випробування та формування. Автор дитячої прози з Бельгії Tine Mortier за допомогою ілюстрацій високого художнього гатунку від Kaatje Vermeire у книзі «Maia and What Matters» розповідає історію дівчинки Майї. На очах головної героїні бабусю вразив інсульт, але маленька сміливця не розгубилася, а взяла активну участь у допомозі та розраді дорослим. Майя по-дитячому розважала хвору бабусю, чим допомагала їй скоріше одужувати. У деяких складних моментах сюжету Майя виглядає сильніше та впевненіше ніж дорослі, не втрачаючи при цьому дитячої наївності та райдухного світосприйняття. Літературні твори подібного формату набагато ефективніше та швидше формують у маленького читача емоційний інтелект, уміння аналізувати зміст та завдяки цьому, робити спроби креативно вирішувати проблеми спілкування з дорослими та однолітками.

Емпатійний підхід викладений у сюжеті дитячої книги з серії «Добрые взросления» під назвою «Я йду сьогодні до садочку» («Я йду сьогодні в садик») авторки Світлани Ройз з ілюстраціями художниці Інни Черняк. Інтерактивності книзі додає фігурка дівчинки Насті, яку дитина може вдягти самостійно із достатньої кількості запропонованих одяжних і, взявши в руки, мандрувати книгою, починаючи з роздягальні дитячого садочку до того моменту, коли потрібно повертатись додому. Поради дорослим, які збирають дошкільника до садочка, цікаві сюжетні рішення надають можливості усім членам родини брати активну участь у взаємодії з книгою. «Якось я засумувала за мамою так, що не хотіла її відпускати. Тоді ми з нею грали у гру – надягали однакові браслетики. Коли я сумувала за мамою, я дивилась на браслетик та згадувала про те, що між нами завжди є невидима мотузочка любові» (Ройз, Черняк, 2019). Літературні твори, книги подібного формату та робота з ними покращують комунікацію між дитиною та дорослими, налагоджують стосунки, виробляють правила спільного проживання і життєдіяльності (Зімакова, 2017), спонукають до гнучкості, толерантності, допомагають формуванню самостійності, розсудливості та емоційної зрілості, що є показниками загальної «первинної» креативності дитини.

Досліджуючи тему формування креативності дошкільників засобами сучасного мистецько-ігрового матеріалу, ми апробували використання сучасних дитячих книг у групі середнього дошкільного віку ЗДО № 65 м. Кременчука Полтавської області. Завдання експерименту полягало у тому, щоб ознайомивши дошкільнят із сюжетом, викликати у них бажання імпровізувати, розвивати уяву, увагу, мислення, вільно висловлюватися та діяти, створювати мистецькі образи, що є невід’ємними показниками креативності. Наведемо приклад роботи з книгою української авторки Ірени Карпи «Луї та його монстри» (Карпа, 2019). Цікавий сюжет книги про нічні страхи хлопчика Луї розбудив у маленьких слухачів емоційну пам’ять, а ілюстративний матеріал – цікавість та імпровізаційну мистецько-ігрову діяльність. Після читання та жвавого обговорення книжки було запропоновано стати навпроти світла та за допомогою пальчиків рук відтворити різноманітні рухи, уявити на що вони схожі та розказати. Гра зацікавила та захопила усю групу дошкільників. Діти імпровізували та фантазували: «Це – птах», «У мене – рибка», «Я бачу бабку», «Це – голова собаки», «Ось зайчик» тощо. Малеча створювала «звукові маски» своїх тіньових образів. Діти зробили відкриття про те, що у темному приміщенні кожен предмет, навіть їх пальчики та руки навпроти світла утворюють тінь, трансформують свою форму. Малеча емоційно ділилась враженнями та зробила висновок, що «ніч та тінь – це не страшно, а дуже весело». У подальшому при системному використанні подібних сучасних книг як мистецько-ігрового матеріалу ми спостерігали позитивний вплив на психоемоційний, особистісно-поведінковий та мистецько-діяльнісний розвиток, а значить на формування креативності.

Висновки з дослідження та перспективи подальшої розробки цього тематичного напрямку. Отже, сучасна дитяча книга відрізняється від книжок минулих років тим, що праця авторів та ілюстраторів, які її створюють, не підпадає під жодні пропагандистські політичні та будь-які інші цензурування, теми сучасних книжок плінуть від загальнолюдських цінностей взаєморозуміння, емпатії та поваги до безмежно цікавого світу дитини, що є домінантою розвитку сучасної дошкільної педагогіки. Дитяча книга на сьогодні є квінтесенцією трьох мистецьких практик (літературного автора, художника-ілюстратора та книговидавця), а дошкільник часто виступає її співавтором, що і робить її мистецько-ігровим матеріалом, за допомогою якого відбувається формування креативності, починаючи з дошкільного віку особистості.

Наголошуємо на тому, що дитяча книга повинна давати шанс не тільки візуального сприйняття та інтелектуального розвитку, але й стимуляції мистецько-ігрової діяльності, забезпечення креативного розвитку дошкільника. У подальшому спрямуємо наше дослідження на узагальнення емпіричних даних за критеріями креативності дітей дошкільного віку та розробку методичних рекомендацій.

Список використаних джерел

- Богущ, А., Гавриш, Н., Котик, Т. (2006). *Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах*: підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти. Київ: Слово.
- Зайцева, Л. І., Казанцева, Л. І., Гавриш, Н. В. та ін. (2015). *Теорія та практика дошкільної освіти в сучасних експериментальних дослідженнях*. Харків: Діса плюс.

- Зімакова, Л., Ковалевська, Н. (2018). Підготовка майбутніх вихователів до мовленнєвої соціалізації дітей дошкільного віку засобами театрального мистецтва. *Педагогічні науки*, 71, 70-74.
- Зімакова, Л. В. (2016). Сучасна дитяча книга у комунікативно-мовленнєвому розвитку дитини. *Педагогіка та психологія*, 54, 84-96.
- Зімакова, Л. В. (2017). Виховання комунікативно-мовленнєвих мотивів дошкільників. *Педагогіка та психологія*, 56, 136-148.
- Карзан, К., Скалько, С. (2019). *Думай як Леонардо да Вінчі*. Харків: Ранок.
- Карпа, І. (2017). *Луї та його монстри*. Київ: Люта справа.
- Крамаренко, В. О. (2018). Креативність дітей дошкільного віку: сутнісний аналіз поняття. *Педагогічні науки*, 71, 21-24.
- Джон Морроу, Марша Стопа, Тим Гєри та ін. (2012). *Smart Blogger*. 50+ конкурсів писателів в 2020 году с отличными денежными призами. Взято з <https://smartblogger.com/writing-contests/>.
- Огар, Е. (2012). *Дитяча книга в українському соціумі (досвід перехідної доби)*. Львів: Світ.
- Ройз, С., Черняк, І. (2019). *Добрыє взросления: Я иду сегодня в садик*. Киев: Книголав.
- Creative Writing Ink, (2020). Премія Bath Children's Novel Award 2020. Взято з <https://creativewritingink.co.uk/competitions/sustainable-societies-childrens-novel-competition>
- Lauren Child (2006). *I've won, no I've won, no I've won*. London: Grosset & Dunlap.
- Litsentr, (2009). *Онлайн каталог організацій, культурних інституцій*. Взято з <https://litcentr.in.ua/news/2020-08-31-12572>
- Linde Faas (2019). *Come with me*. London: Lemniscaat.

References

- Bohush, A., Havrysh, N., & Kotyk, T. (2006). *Metodyka orhanizatsii khudozhno-movlennievoi diialnosti ditei u doshkilnykh navchalnykh zakladakh [Methods of organizing artistic and speech activities of children in preschool educational institutions]* pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv fakultetiv doshkilnoi osvity. Kyiv: Slovo [in Ukrainian].
- Creative Writing Ink, (2020). *Premiia Bath Childrens Novel Award 2020*. Retrieved from <https://creativewritingink.co.uk/competitions/sustainable-societies-childrens-novel-competition>
- Dzhon Morrou, Marsha Stopa, & Tim Gjeri ta in. (2012). *Smart Blogger*. 50+ konkursov pisatelej v 2020 godu s otlichnymi denezhnymi prizami [Smart Blogger. 50+ Writing Contests in 2020 with Great Cash Prizes]. Retrieved from <https://smartblogger.com/shhriting-contests/> [in Russian].
- Karpa, I. (2017). *Lui ta yoho monstry [Louis and his monsters]*. Kyiv: Liuta sprava.
- Karzan, K., & Skalko, S. (2019). *Dumai yak Leonardo da Vinci [Think like Leonardo da Vinci]*. Kharkiv: Ranok [in Ukrainian].
- Kramarenko, V. O. (2018). Kreatyvnist ditei doshkilnoho viku: sutnisnyi analiz poniattia [Creativity of preschool children: an essential analysis of the concept]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 71, 21-24 [in Ukrainian].
- Litsentr, (2009). *Onlain katalog orhanizatsii, kulturnykh instytutsii [Online catalog of organizations, cultural institutions]*. Retrieved from <https://litcentr.in.ua/news/2020-08-31-12572> [in Ukrainian].
- Linde Faas (2019). *Come with me*. London: Lemniscaat.
- Lauren Child (2006). *Ive won, no Ive won, no Ive won*. London: Grosset & Dunlap.
- Rojz, S., Chernjak, I. (2019). *Dobrye vzroslenija: Ja idu segodnja v sadik [Good growing up: I'm going to kindergarten today]*. Kiev: Knigolav [in Russian].
- Zimakova, L. V. (2017). Vykhovannia komunikatyvno-movlennievykh motyviv doshkilnykiv [Education of communicative and speech motives of preschoolers]. *Pedahohika ta psykholohiia [Pedagogy and psychology]*, 56, 136-148 [in Ukrainian].
- Zaitseva, L. I., Kazantseva, L. I., & Havrysh, N. V. ta in. (2015). *Teoriia ta praktyka doshkilnoi osvity v suchasnykh eksperymentalnykh doslidzhenniakh [Theory and practice of preschool education in modern experimental research]*. Kharkiv: Disa plius [in Ukrainian].
- Zimakova, L., & Kovalevska, N. (2018). Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do movlennievoi sotsializatsii ditei doshkilnoho viku zasobamy teatralnoho mystetstva [Preparation of future educators for speech socialization of preschool children by means of theatrical art]. *Pedahohichni nauky [Pedagogical sciences]*, 71, 70-74 [in Ukrainian].
- Zimakova, L. V. (2016). Suchasna dytiacha knyha u komunikatyvno-movlennievomu rozvytku dytyny [Modern children's book in the communicative and speech development of the child]. *Pedahohika ta psykholohiia [Pedagogy and psychology]*, 54, 84-96 [in Ukrainian].

ZIMAKOVA L.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

KRAMARENKO V.

Krementchuk A. S. Makarenko Pedagogical College, Ukraine

MODERN CHILDREN'S BOOK AS AN ARTISTIC AND GAME MATERIAL FOR THE PRESCHOOLERS' CREATIVITY FORMATION

The article is devoted to the study of trends in the development of modern children's books, its impact on the formation of creativity as one of the main competencies. The basis for the development of the visual and plot components of the children's book in the middle of the 20th century and their influence on the formation of the psycho-emotional component of the young generation of those times are retrospectively covered. Possibilities of modern book publishing for authors-writers are presented. Perspective directions of publishing business development both abroad and in Ukraine are covered. The study revealed qualitative changes in the content, artistic, and architectural content of modern children's books, which are reflected in the latest plots, visual images, design, and creative approaches to putting out books. With the help of certain modern children's books, we have proved the effectiveness of pedagogical methods of forming preschoolers' ability to be creative in various life situations, their readiness for non-standard, original solutions, ability to be independent and choose freely, curiosity, development of imagination, courage, flexibility, mobility, etc. These are so-called "quiet books" for children which are popular nowadays. The story is told exclusively by means of illustrative material, which has its own unique author's visual language and non-standard presentation. It develops children's imagination and forms their tastes, non-standard thinking, ability to improvise, and encourages preschoolers' to play. Books with an interactive narrative are of great interest to children. These are toy books, which stimulate children to create games or to become an author of a book with the help of an interesting story and illustrative material. It is offered to consider a modern children's book not only as an information source but also as a means of stimulating preschoolers' artistic and play activities. It is emphasized that the modern children's book is a symbiosis of three artistic practices and might be used as artistic and game material in the educational process of PEI. The influence of books on the preschoolers' psycho-emotional, personal-behavioral, artistic-activity development, as well as their creativity formation, is clarified practically.

Keywords: modern children's book, creativity, creative development, preschool child, artistic and game material

Стаття надійшла до редакції 28.08.2020 р.

УДК 37.091.12:005.336.5
<https://doi.org/10.33989/2075-146x.2020.26.227530>

ORCID: 0000-0003-3513-2110

ВОЛОДИМИР ІЩЕНКО

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ОСНОВ САМОМЕНЕДЖМЕНТУ В ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА

Розкрита роль самоменеджменту у сфері професійної діяльності молодого вчителя, який реально постає як набір управлінських впливів, спрямованих на самого себе як діяльного суб'єкта з метою приведення своєї особистості у відповідний стан, необхідний для успішного здійснення своєї діяльності. Встановлено, що головна ціль само менеджменту – максимальне використання власних можливостей, свідоме управління собою впродовж життя (самовизначення) й подолання зовнішніх обставин як на роботі, так і у власному житті.

Ключові слова: самоменеджмент, особистий розвиток учителя, планування часу, самоконтроль, розвиток професіоналізму, мотивація

Постановка проблеми у загальному вигляді. У період реформування системи національної освіти, активізувалося впровадження нових педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, відбувається модернізація чинних та створення інноваційно-варіативних загальноосвітніх закладів різного типу. Відтак, проблеми наукового обґрунтування теорії педагогічного самоменеджменту та апробації інноваційних моделей управління освітою на кожному з її рівнів організації набуває особливої соціальної значущості, на що вказано в державній національній програмі «Освіта» (Україна XXI століття; стратегія освіти). Означені стратегічні завдання орієнтують на радикальну перебудову механізму управління системою освіти на принципах демократизації, децентрації та гуманізації, що